

YADDAŞ

Qarakənd faciəsindən 23 il ötür

1991-ci il noyabrın 7-də Bakıda Qazaxıstan, Azərbaycan, Türkmənistan, Rusiya və Ermənistan nümayəndələrinin görüşü keçirildi. Səbəb bunda idi ki, Dağlıq Qarabağ ərazisində müharibə gedirdi və hansı xalqın (azərbaycanlı yoxsa ermənilərin) sıxışdırıldığı məlum deyildi. Bu səbəbdən də onlar razılaşdılar ki, hadisələri öz gözləri ilə görsünlər və Xankəndiyə getsinlər. Onlar əvvəlcə Ağdama üz tutdular və bir neçə saat sonra onlar Xocavənd istiqaməti ilə birbaşa Xankəndiyə helikopterlə getdilər. Helikopter Xocavəndin Qarakənd kəndi səmasında olan zaman vuruldu.

20 Noyabr faciəsi nəticəsində Azərbaycanın dövlət katibi Tofiq İsmayılov, ölkənin baş prokuroru İsmət Qayıbov, daxili işlər naziri Məhəmməd Əsədov; tanınmış qələm sahibləri Osman Mirzəyev, Ali Mustafayev və bir çox dövlət məmurları həlak oldular. Çox maraqlıdır ki, Rusiyadan olan generallar faciə qurbanları arasında yox idi. Halbuki həmin vaxt Azərbaycanın yüksək rütbəli məmurları ilə birgə onlar da helikopterlə olublar. Qəzanın baş verməsini araşdırmaq üçün

Sonradan aparılan araşdırmalar nəticəsində məlum olur ki, Mi-8 72 hərbi helikopterinə Amerika istehsalı olan Barret M82A1 silahından atəş açılıb. 50 kəlibrli, tərkibində nüvə olan bu snayperli silahla 2 km məsafədə uçan təyyarələri, helikopterləri, həmçinin zirehli maşınları sıradan çıxarmaq mümkündür. ABŞ Konqresində adı hallanan bu silah həm də kütləvi qırğın silahları cərgəsində gedir. Bu silah hədəfə dəyərəkən ilkin olaraq güclü yanğın törədir. Buna "nüvə yanğını" deyirlər. Bu yanğının yayılma zərbəsindən obyektin qalıqları mərkəzdən 500-600 metr kənara atılır. Həmin faciədə həlak olanları bir daha xatırlayaq:

- Tofiq Kazım oğlu İsmayılov - dövlət katibi
- İsmət İsmayıl oğlu Qayıbov - Baş prokuror
- Məhəmməd Nəbi oğlu Əsədov - dövlət müşaviri
- Zülfü Saleh oğlu Hacıyev - Baş nazirin müavini
- Vaqif Cəfər oğlu Cəfərov - millət vəkili
- Vəli Hüseyn oğlu Məmmədov - millət vəkili
- Osman Mirzə Hüseyn oğlu Mirzəyev - Prezident Aparatının şöbə müdiri
- Qurban Hüseyn oğlu Namazəliyev - nazir müavini

20 Noyabr 1991-ci il

Xankəndidə yerləşən rus hərbi qarnizonunun hərbi prokuroru, polkovnik (bu rütbə ona cinayət işindən sonra verildi) İ.Lazutkinə qarşı 248-ci maddə ilə (Uçuşun düzgün idarə olunmaması və insan tələfatı) cinayət işi açıldı. 1991-ci il noyabrın 24-də İrəvan televiziyasının xəbərlər programına müsahibə verən prokuror İ.Lazutkin iddia edir ki, həlak olan azərbaycanlılara ilkin yardımı guya "...ermənilər göstərib...". Polkovnik bu terror aktını adi bir qəza kimi soyuqqanlıqla şərh edirdi. Helikopterin "qara qutusu"nu da əlinə keçirən polkovnik oldu. Belə bir məlumat da yaydı ki, "qara qutu" "istidən" və yanğından", "partlayışdan" sıradan çıxıb, əriyib. Prokuror İ.Lazutkin hamını aldadırdı. Onun əzilməsi və sıradan çıxması üçün 3.800 dərəcə istilik lazım idi. Hadisədən bir neçə gün keçəndən sonra həqiqəti bilmək üçün helikopterdəki qara qutunu Rusiyaya göndərdilər. Ancaq sözügedən qara qutudan indinin özündə də heç bir səs-soraq yoxdur. Bütün bunları əlində əsas tutan erməni tərəfi helikopterin vurulduğunu yox, qəzaya uğradığını iddia etməkdədir.

Ermənilər qəzanın səbəbini dumanlı havada helikopterin qayalara çırpılması kimi göstərdilər. Amma onun vurulduğunu bir neçə gün sonra etiraf etdilər. Bütün şübhələri aradan qaldırmağa və Mi-8-i vuran raketin erməni mövqelərindən çıxdığını elan etməyə isə bizə bir neçə il lazım oldu. Lakin Mi-8-in son uçuş tarixində həddindən artıq çox "ağ ləkələr" var. İndiyə qədər hələ də məlum deyil ki, niyə içində dövlət katibi, daxili işlər naziri, baş prokuror, prezidentin mətbuat katibi və bir çox məsul şəxslər olan, hərbi əməliyyat zonası üzərindən uçan Mi-8-i silahlı mühafizə helikopteri müşayiət etmirdi? Niyə onların hamısı bir helikopterlə idi - sadəcə elə bu fakt bütün mümkün və qeyri-mümkün təhlükəsizlik qaydalarına ziddir.

- İqor Aleksandroviç Plavski - DQMV-nin prokuroru
- Vladimir Vladimiroviç Kovalyov - DQMV Daxili İşlər İdarəsinin rəisi
- Sergey Semyonoviç İvanov - Dağlıq Qarabağ üzrə Milli Təhlükəsizlik şöbəsinin rəisi
- Nikolay Vladimiroviç Jinkin - fəvqəladə vəziyyət rayonunun komendantı
- Sanlal Dasumoviç Serikov - Qazaxıstan DİN-in müavini
- Mixail Dmitriyeviç Lukaşov - milis general-mayoru
- Oleq Nikolayeviç Koçerev - polkovnik-leytenant
- Rafiq Məmməd oğlu Məmmədov - dövlət katibinin köməkçisi
- Ali Mustafa oğlu Mustafayev - AzTV-nin telejurnalisti
- Arif İsmayıl oğlu Hüseynzadə - AzTV-də işiqçı
- Fəxrəddin İbrahim oğlu Şahbazov - AzTV-nin video-operatoru
- Vyacheslav Vladimiroviç Kotov - helikopter heyətinin komandiri
- Gennadi Vladimiroviç Domov - helikopter heyətinin üzvü
- Dmitri Borisoviç Yarovenko - helikopter heyətinin üzvü.

O dövrdə ölkədə yalnız Azərbaycan Televiziyası fəaliyyət göstərirdi. Elə həmin hadisədə də baş verənləri xalqa çatdırmaq üçün heyətə üç əməkdaş cəlb olunmuşdu. Ali Mustafayev, Fəxrəddin Şahbazov və Arif Hüseynzadə xidməti vəzifələrini yerinə yetirən zaman həlak olmuşdular. 20 Noyabr günü həlak olanları hər il Azərbaycan Televiziyasında ehtiramla yad olunur.